

Ağıt

Yönetmen: Yılmaz Güney

Senaryo: Yılmaz Güney

Oyuncular: Yılmaz Güney (Çobanoğlu), Hayati Hamzaoğlu (Mehmet Emin), Bilal İnci (Ramazan)

1972 / Türkiye / Türkçe / 82'

Cumhuriyet sonrası dönemde, sol görüşlü yönetmenlerin filmlerinde yer verdiği konular köylü ve ağa arasındaki çatışma, feodal yapının halk üzerindeki olumsuz etkileri, köylerdeki yoksulluktan oluşuyordu. Genellikle yüzünü köylüye çevirmiş olan toplumsal gerçekçi yönetmenler halkın dramını, yoksulluğu romantizme kaçacak kadar dramatize ediyorlardı. Yılmaz Güney, tüm filmlerini aynı çerçevede değerlendirmek mümkün olmasa da, Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve kültürel dönüşümlerini perdeye yansıtmada farklı bir yön izledi. *Ağıt*, bu dönüşümleri eşkıya-köylü, iyilik-kötülük arasındaki ilişki üzerinden çok yönlü bir biçimde inceliyor.

Hikaye üstüne kayalar yuvarlanan, modernleşmeden nasibini alamamış, yoksul bir köyde geçiyor. Bölgedeki en esaslı eşkıya olan Çobanoğlu ve çetesi, köylüler tarafından çok iyi tanınmaktadır. Kaçakçılıktan ve haydutluktan ekmeğini kazanan bu eşkıyalar yoksul köylülerden oluşmaktadır. Çete üyeleri, karınlarını doyurmak için silah kullanmaktan şiddete başvurmaktan çekinmemektedirler. Saç kesimi, beyaz kıyafetleri ve şemsiyeleriyle dikkat çeken çete, köylülerin korkulu rüyası olmayı başarmıştır.

Dönemin diğer gerçekçi filmlerinin aksine *Ağıt* eşkıyaların perspektifinden sunuyor bize köy yaşamını. Ağa ile köylü arasındaki çatışmadan ziyade eşkıya ve köylü arasındaki ilişkiye yöneliyor. Güney, yasadışı bu kahramanları toplumun sosyal ve ekonomik çarpıklığın kurbanları olarak resmediyor. Çobanoğlu'nun eşkıyalığı, toplumsal sıkıntılara ve haksızlıklara başkaldırı niteliği taşıyor. Ezilen bir köylü olarak şiddete başvurmaktan çekinmiyor ve silahıyla tek başına çoğunluğa karşı kendisini kahramanca savunuyor. Bu kahramanlığın bazı sahnelerde destansı bir havaya büründüğünü söylemek mümkün. Bu yüzden film bazı eleştirmenlerce köy epiği olarak adlandırılıyor. Çobanoğlu'nun bireysel ve efsanevi kahramanlığının filmin sosyal ve toplumsal yönünün önüne geçmesi bazı devrimci sinemacılar tarafından eleştiri alıyor.

Ağıt, Güney'in diğer filmlerine paralel olarak birçok türü içinde barındırıyor. Avantür ve dramının etkisi yer almakta birlikte, Western'in filmin en önemli esin kaynağı olduğunu söylemek zor değil. Geniş plan doğa çekimleri, yakın plan portreleri ve kamera pozisyonlarıyla film, Güney'in kamerasını eşsiz kılan ve karakterize eden bir çalışmaya dönüşüyor. Görüntü seçimleri, filmin temasına destek oluşturuyor. Geniş plan bozkır manzaraları, sert kayalıkların her daim tehdit oluşturduğu köyün doğası, halkın neden şiddete yöneldiğini açıklamaya çalışıyor gibi. Doğa ve insan arasındaki ilişkinin öne çıktığı, silahların ve uzun çatışma sahnelerinin boy gösterdiği filmi bir Western olarak görmek mümkün.

Ağıt'ı diğer dönem filmlerinden ayıran bir başka özelliği de toplumsal dönüşümün insan ilişkileri üzerindeki etkisini farklı bir açıdan yansıtması. Köy filmlerinde genellikle ağalık düzeninin esiri, emekçi, birbirine bağlı, yoksulluğun kurbanı iyi insanlar olarak gösterilen köy halkı; *Ağıt*'ta para, güç ve iktidar mücadelesi çerçevesinde birbirine sırt çevirmekten çekinmiyor. Çobanoğlu'nun köylüler tarafından vurulması, halkın acıma duygusundan yoksunluğu, eşkıya çetesinin bile kendi içinde çatışmalar yaşaması, ekonomik zorlukların insanları nasıl yabancılaştırdığını ve düşmanlaştırdığını anlatmak için kullanılıyor. Dayanışmadan ziyade bireysel kurtuluşun ön plana çıkması, Çobanoğlu'nun bireysel kahramanlığının ön plana çıkarılmasıyla da destekleniyor.

Ağıt, bir devrimci olarak ve bir sosyal gerçekçi olarak farklı yüzler taşıyan Yılmaz Güney'in sinemasını anlamak isteyenler için başarılı bir örnek.

Raye Askin

28 Eylül Çarşamba 16:00